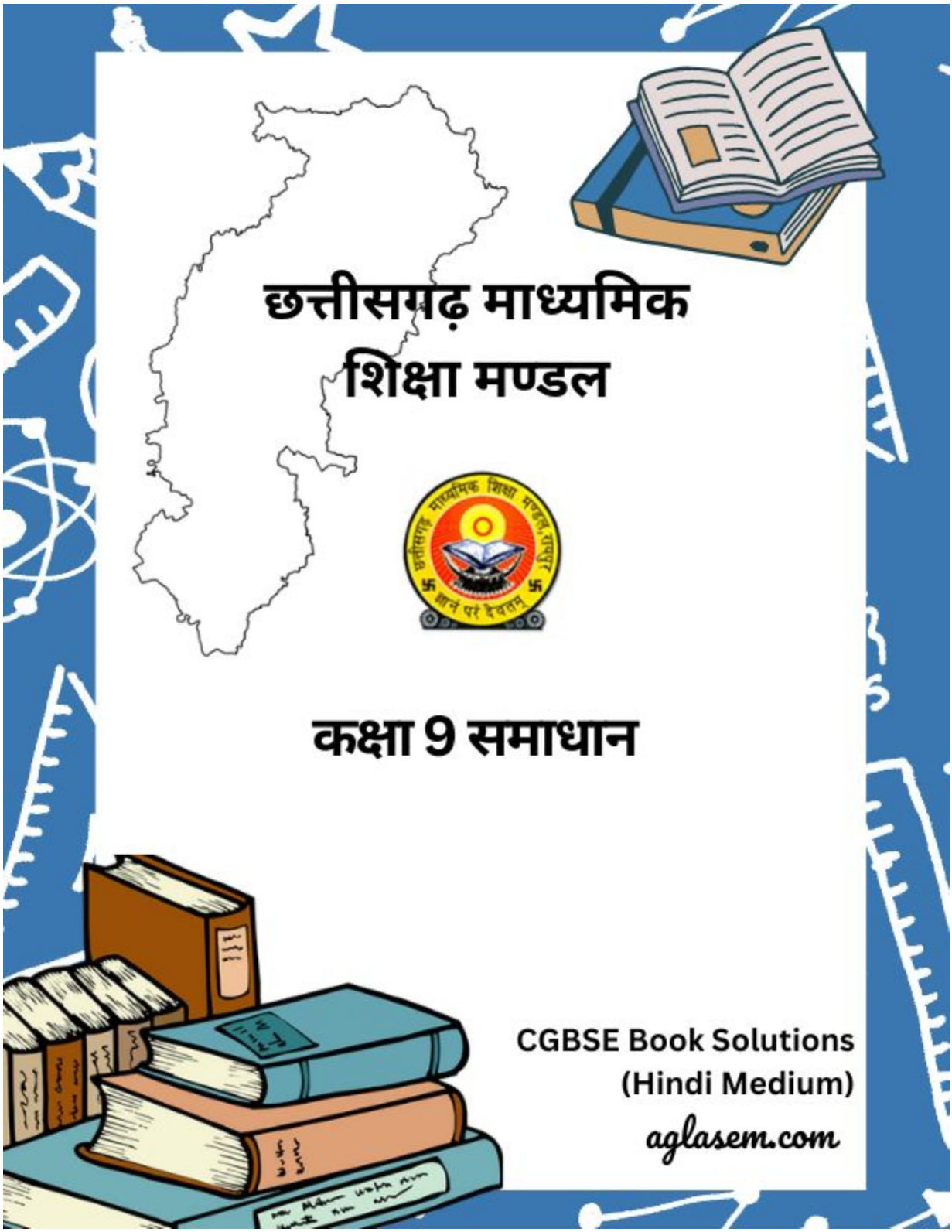
CG Board Class 9 Sanskrit Book Solutions

CGBSE Class 9 Sanskrit Solutions
Chapter - 8
सिकतासेतुः

अभ्यासः

Page No. 36
Q.1. अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषया लिखत -
(क) अनधीतः तपोदत्तः कैः गर्हितोऽभवत् ?
उत्तर :- अनधीतः कुटुम्बिभिः मित्रैः ज्ञातिजनैश्च गर्हितोऽभवत् ।

Page No. 36
(ख) तपोदत्तः केन प्रकारेण विद्यामवाप्तुं प्रवृत्तोऽभवत् ?
उत्तर :- तपोदत्तः तपश्चर्यया विद्यामवाप्तुं प्रवृत्तोऽभवत् |

Page No. 36
(ग) तपोदत्तः पुरुषस्य कां चेष्टां दृष्टवा अहसत् ?
उत्तर :- तपोदत्तः पुरुषस्य सिकताभिः सेतुनिर्माण-प्रयास दृष्टवा अहसत् |

Page No. 36
(घ) तपोमात्रेण विद्यां प्राप्तुं तस्य प्रयासः कीदृशः कथितः ?
उत्तर :- तपोमात्रेण विद्यां प्राप्तुं तस्य प्रयासः सिकतासेतु सदृशः कथितः |

Page No. 36
(ङ.) अन्ते तपोदत्तः विद्याग्रहणाय कुत्र गतः ?
उत्तर :- अन्ते तपोदत्तः विद्याग्रहणाय गुरूकुलम गतः |

Page No. 36
Q.2. भिन्नवर्गीयं पदं चिनुत -
यथा - अधिरोढुम्, गन्तुम्, सेतुम्, निर्मातुम् = सेतुम्
(क) निःश्वस्य, चिन्तय, विमृश्य, उपेत्य = चिन्तय
(ख) विश्वसिमि, पश्यामि, करिष्यामि, अभिलषामि = करिष्यामि
(ग) तपोभिः, दुर्बुद्धिः, सिकताभिः, कुटुम्बिभिः = दुर्बुद्धिः

Page No. 36

docs.aglasem.com
aglasem.com

Q.3. (क) अधोलिखितानि कथनानि कः कं प्रति कथयति ?

कथनानि		कः	कम्
(1) हा विधे! किमिदं मया कृतम् ?	-	तपोदत्रः	आत्मनम्
(2) भो महाशय! किमिदं विधीयते ?	-	तपोदतः	पुरूषम्
(3) भोस्तपस्विन्! कथं माम् उपरुणत्सि ?	-	पुरूषः	तपोदत्रम
(4) सिकताः जलप्रवाहे स्थास्यन्ति किम् ?	-	तपोदतः	पुरूषम्
(5) नाहं जाने कोऽस्ति भवान् ?	-	तपोदतः	पुरूषम्

Page No. 36

(ख) रेखांकितानि सर्वनामपदानि कस्मै प्रयुक्तानि ?

(1) अलमलं तव श्रमेण ?

उत्तर :- पुरूषाय

Page No. 36

(2) न अहं सोपानमार्गैरट्टमधिरोढुं विश्वसिमि ?

उत्तर :- पुरूषाय

Page No. 36

(3) चिन्तितं भवता न वा ?

उत्तर :- पुरूषाय

Page No. 36

(4) गुरुगृहं गत्वैव विद्याभ्यासो मया करणीयः ?

उत्तर :- तपोदत्ताय

Page No. 36

(5) भवद्भिः उन्मीलितं मे नयनयुगलम् ?

उत्तर :- तपोदत्ताय

Page No. 37

Q.4. रेखाङ्कितपदान्यधिकृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत -

(क) तपोदत्तः तपश्चर्यया विद्यामवाप्तुं प्रवृत्तोऽस्ति ?

प्र :- तपोदत्तः कया विद्यामवाप्तुं प्रवृत्तोऽस्ति ?

Page No. 37

(ख) तपोदत्तः कुटुम्बिभिः मित्रैः गर्हितः अभवत् ?

docs.aglasem.com

aglasem.com

प्र :- कः कुटुम्बिभिः मित्रैः गर्हितः अभवत् ?

Page No. 37

(ग) पुरुषः नद्यां सिकताभिः सेतुं निर्मातुं प्रयतते ?

प्र :- पुरुषः नद्यां काभि सेंतु निर्मातुं प्रयतते ?

Page No. 37

(घ) तपोदत्तः अक्षरज्ञानं विनैव वैदुष्यमवाप्तुम् अभिलषति ?

प्र :- तपोदत्तः किम् विनैव वैदुष्यमवाप्तुम् अभिलषति ?

Page No. 37

(ङ.) तपोदत्तः विद्याध्ययनाय गुरुकुलम् अगच्छत् ?

प्र :- तपोदत्तः विद्याध्ययनाय कस्मै अगच्छत् ?

Page No. 37

(च) गुरुगृहं गत्वैव विद्याभ्यासः करणीयः?

प्र :- गुरुगृहं गत्वैव कः करणीयः ?

Page No. 37

Q.5. उदाहरणमनुसृत्य अधोलिखितविग्रहपदानां समस्तपदानि लिखत -

विग्रहपदानि	**समस्तपदानि**
यथा -संकल्पस्य सातत्येन	संकल्पसातत्येन (तत्पुरूष समास)
(क) अक्षराणां ज्ञानम्	अक्षरज्ञानम् (तत्पुरूष समास)
(ख) सिकतायाः सेतुः	सिकतासेतुः (तत्पुरूष समास)
(ग) पितुः चरणैः	पितृचरणैः (तत्पुरूष समास)
(घ) गुरोः गृहम्	गुरूगृहम् (तत्पुरूष समास)
(ङ) विद्यायाः अभ्यासः	विद्याभ्यासः (तत्पुरूष समास)

Page No. 37

Q.6. उदाहरणमनुसृत्य अधोलिखितानां समस्तपदानां विग्रहं कुरुत-

समस्तपदानि	**विग्रहपदानि**
यथा -नयनयुगलम्	**नयनयोः युगलम्**
(क) जलप्रवाहे	जलस्य प्रवाहे
(ख) तपश्चर्या	तपश्चर्यया
(ग) जलोच्छलनध्वनिः	जलस्यउच्छलनध्वनिः
(ङ) सेतुनिर्माणप्रयासः .	सेतोः निर्माणप्रयासः

.

Page No. 38

docs.aglasem.com

aglasem.com

Q.7. उदाहरणमनुसृत्य कोष्ठकात् पदम् आदाय नूतनवाक्यद्वयं रचयत -

(क) यथा - अलं चिन्तया ('अल म्' योगे तृतीया)

(1) अलम् भयेन **(भय)**

(2) अलम् कोलाहलेन **(कोलाहल)**

(ख) यथा - माम् अनु सः गच्छति।

(1) माम् अनु सः गृहंगच्छति. **(गृह)**

(2) .माम् अनु सः पर्वतं गच्छति **(पर्वत)**

aglasem

docs.aglasem.com

aglasem.com